

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Finance & Control
voltijd, deeltijd

Hanzehogeschool Groningen

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Finance & Control
voltijd, deeltijd

Hanzehogeschool Groningen

CROHO nr. 35520

Hobéon Certificering

Datum

25 februari 2020

Auditpanel

R.J.M. van der Hoorn MBA

ir. M.C.J. van Ooijen

J.J. Berendsen-de Kruijf MSc BA

G. Teunissen

Secretaris

J.D. Schakenbos

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	21
6.	AANBEVELINGEN	23
BIJLAGE I	Scoretabel	25
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	27
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	31
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	33

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Hanzehogeschool Groningen
status instelling	Bekostigd onderwijs
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief, 26 februari 2018
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Finance & Control
registratienummer croho	35520
domein/sector croho	Economie
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Science
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichtingen	Finance & Control
locatie	Groningen
varianten	Voltijd Deeltijd Internationaal (IF&C)
onderwijstaal	Nederland (F&C) Engels (IF&C)
datum audit / opleidingsbeoordeling	20 november 2019

2. SAMENVATTING

Het voorliggende beoordelingsrapport is de resultante van een zogeheten 'Beperkte Opleidingsbeoordeling' van de hbo-bacheloropleiding Finance & Control van Hanzehogeschool Groningen (hierna: Hanze), die op 20 november 2019 is uitgevoerd door een auditpanel van onafhankelijke deskundigen (zie bijlage IV voor een toelichting).

De beoordeling vond plaats in het kader van een clustervisitatie, waarbij hbo-opleidingen met een vergelijkbare onderwijsinhoud in één (sub)cluster in een bepaalde periode worden geïnspecteerd door auditpanels bestaande uit zoveel mogelijk dezelfde deskundigen. Doel hiervan is de scherpere en de vergelijkbaarheid van de oordelen te bevorderen. Bovengenoemde opleiding van Hanze valt samen met diverse verwante opleidingen van andere onderwijsinstellingen in de visitatiegroep HBO Bedrijfseconomie Noord / Oost Nederland.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

Voldoet.

De opleiding heeft een heldere visie op het beroep die haar onderscheidt van vergelijkbare opleidingen en vertaalt deze visie naar haar beoogde leerresultaten inclusief *Groningse Kleur*. Hierin komen ook de heldere visie op internationalisering en onderzoek terug. De variant International Finance & Control (IF&C) biedt de opleiding nog meer kansen op het gebied van internationalisering. De diverse visies, de validering en actualiteit van het profiel zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Groningse beroepenveld. Het panel constateert ook dat de opleiding op een pragmatische, goede wijze bezig is met de ontwikkelingen rond Financiële technologie (Fintech).

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Voldoet.

De inhoud van de diverse programma's (voltijd, deeltijd en de internationale variant) is state-of-the-art, mede door het intensieve gebruik van de Innovatiewerkplaatsen, en anticipeert op ontwikkelingen in de beroepspraktijk. De opleiding hanteert diverse actualiseringsmechanismen (docenten staan vrijwel allen met één been in de beroepspraktijk en gebruiken hun ervaring ter verrijking van het onderwijs). Haar visie op onderzoek heeft de opleiding op grondige wijze vormgegeven. Het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen levert een substantiële inbreng in de onderzoeklijn van de opleiding, o.a. doordat docenten deel uitmaken van de kenniskring en hun onderzoekservaring aantoonbaar inbrengen in het curriculum en hun colleges. Winst kan de opleiding behalen door de inbreng van het lectoraat Duurzaam Financieel Management te vergroten. In de deeltijdvariant moet de lijn *Onderzoekend Vermogen* nog verder gefinetuned worden. Internationalisering is uitgewerkt, zoals de beoogde leerresultaten veronderstellen. Het panel vindt de keuze voor de International Finance & Control (IF&C) variant mooi en is benieuwd hoe deze variant zich de komende jaren verder ontwikkelt, zowel qua inhoud als qua studentenaantallen. De opleiding beschikt over een degelijk opererende Opleidingscommissie (OC) met nadrukkelijke impact op de kwaliteit(sborging) van het curriculum. Wel zou de OC zichtbaarder mogen worden binnen de opleiding. Een bijzonder hoge betrokkenheid van en wisselwerking met het beroepenveld zorgt ervoor dat studenten werken aan/met continu geactualiseerde praktijkcases waarin bedrijven als opdrachtgevers fungeren en gerenommeerde gastdocenten met actuele praktijkinbreng langskomen.

Uit een door de opleiding verstrekt overzicht van kwalificaties van het docentencorps blijkt een dekking van deskundigheden die nodig is om het programma te verzorgen. Deze kwalificaties, en met name de actuele vakkennis van docenten en de wisselwerking met het werkveld blijken eveneens uit het docentengesprek tijdens de audit. De studenten bevestigen dit en zijn zeer tevreden over de didactische en coachende kwaliteiten van hun docenten. De docenten zijn in

groten getale betrokken bij onderzoek en gecommitteerd aan het gehele programma, een goed samenwerkend en lerend team.

De opleidings specifieke faciliteiten zijn van voldoende kwaliteit. Zo werkt Blackboard adequaat en zijn er voldoende werkplekken. De studenten zijn uitgesproken positief over zowel de inzet van de Studieloopbaanbegeleider als de *Tutor*. Het inzetten van tutores vindt het panel een goede, slimme zet. Zowel vanuit didactisch oogpunt als vanwege de inzet van personeel.

Standaard 3. Toetsing

Voldoet.

Het toetsbeleid wordt door alle docenten consequent en op deskundige wijze ten uitvoer gebracht. De gehanteerde toetsvormen zijn gevarieerd en studenten weten hoe, wanneer en waarop ze getoetst worden. De borging van het systeem gebeurt consequent, proactief en op deskundige wijze door zowel examen- als toetscommissie en leidt tot passende interventies. Alle examinatoren zijn BKE-gecertificeerd en een substantieel deel van de leden van de examencommissie en van de toetscommissie is SKE- gecertificeerd. De examencommissie speelt een belangrijke rol in het samenspel tussen studenten, docenten en managementteam en doet wat ze moet doen.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Voldoet.

Het auditpanel vindt dat de studenten met de afstudeerproducten laten zien dat zij de beoogde leerresultaten hebben behaald. Het werkveld is te spreken over de kwaliteit en het functioneren van zowel de studenten als de alumni. De alumni vinden dat de opleiding hen zeer adequaat heeft voorbereid op het werkveld. Ook geven ze aan graag meer 'terug te willen geven' aan de opleiding.

De IF&C-variant beschikt nog niet over gerealiseerde leerresultaten. In lijn met de andere varianten, de bekeken toetsen, de kwaliteit van het docententeam, verwacht het panel dat hierin geen problemen ontstaan. Het panel beoordeelt standaard 4 dus als *voldoet* voor alle drie de varianten.

Algemene conclusie:

Het panel concludeert dat de opleiding beschikt over een mooi, uitdagend en doordracht curriculum. Mede door het gebruik van de Innovatiewerkplaatsen en deskundige docenten/coaches 'dwingt' ze studenten vroegtijdig het veld in te gaan en onderzoek te doen. Ook de rijke relatie met het werkveld, zowel voor het reguliere onderwijs als voor de Innovatiewerkplaatsen, komt de opleiding ten goede. De eerste signalen van de in 2018 gestarte International Finance & Control variant zijn zeer positief. Het panel is benieuwd hoe dit zich verder doorontwikkelt. De samenwerking met het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen toont al zijn meerwaarde voor de opleiding. De samenwerking met het lectoraat Duurzaam Financieel Management kan nog sterker net als het *Onderzoekend Vermogen* binnen de deeltijdvariant.

Een ander punt voor op de verbeteragenda heeft betrekking op de zichtbaarheid van de Opleidingscommissie binnen de opleiding.

Op grond van de beslisregels van de NVAO komt het auditpanel voor zowel de voltijd-, deeltijd-, als de IF&C-variant van de opleiding Finance & Control van Hanzehogeschool Groningen tot 'voldoet' voor alle vier de standaarden.

Het auditpanel komt derhalve voor de opleiding als geheel tot het oordeel 'positief'. Het adviseert de NVAO tot het behoud van de accreditatie van de opleiding.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 25 februari 2020.

3. INLEIDING

De Hanzehogeschool Groningen (verder: Hanze) kent 49 bacheloropleidingen, 18 masteropleidingen en 10 Associate degree opleidingen. Studenten kunnen daarbij kiezen tussen voltijd, deeltijd, duale en internationale varianten. Tezamen vallen deze opleidingen binnen het sociale, economische, technische en gezondheidsdomein en binnen de kunsten. In het Strategisch Beleidsplan *Vernieuwen in Verbinding* (2016-2020) stelt de Hanze het tot haar doel een leergemeenschap te zijn, waar onderwijs, onderzoek en de beroepspraktijk verbonden zijn en waar studenten, docent-onderzoekers en mensen uit het werkveld van elkaar leren en samen werken aan het oplossen van vraagstukken uit de samenleving. Aan deze visie koppelt de hogeschool de volgende missie: *'De Hanzehogeschool Groningen leidt kundige en betrokken professionals op, doet praktijkgericht onderzoek en is daarmee in de omgeving en (inter-)nationaal een belangrijke partner bij het ontwikkelen van ondernemerschap en innovatieve, toepasbare kennis.'* De strategische thema's die zij hier aan verbindt zijn: i) Energie, ii) Healthy Ageing en iii) Ondernemerschap.

Instituut voor Financieel Economisch Management

Het instituut voor Financieel Economisch Management (verder: FEM) waaronder de opleiding ressorteert biedt op dit moment drie bacheloropleidingen aan, waarvan één in meerdere varianten:

- Finance & Control, in voltijd, deeltijd én de internationale variant International Finance & Control;
- Accountancy, voltijd;
- Finance, Tax and Advice, voltijd.

Naast deze drie bacheloropleidingen biedt FEM de tweejarige Post-Bachelor accountantsopleiding met oriëntatie 'Accountancy-MKB' en de post-HBO opleiding Business Controller aan. Samen met de opleidingen HBO-ICT, Marketing Management en HRM biedt FEM de master of Science in Business Studies genaamd 'Interdisciplinary Business Professional' aan.

Het instituut leidt drie typen financials op: de controllers, de accountants en de financieel adviseurs. De opleidingen tot deze financials zijn binnen FEM zowel qua inhoud als qua organisatie sterk met elkaar verbonden. FEM kent een instituutsbrede propedeuse waarin de studenten een brede financieel-economische basis krijgen en die ze de kans biedt een bewuste keuze te maken voor een van de drie opleidingen. Ook in de hoofdfase biedt FEM vakken gemeenschappelijk aan. Ook de visie op professionele identiteit, uitgewerkt in de zeven FEM-brede leeruitkomsten, is op instituutsniveau ontwikkeld en uitgewerkt. Ook in de organisatie is er nauwe samenwerking tussen de opleidingen. Zo kent FEM een instituutsbrede examen-, toets- en opleidingscommissie en geven docenten les binnen meerdere opleidingen.

Binnen het instituut is in 2014 begonnen met de herontwikkeling van het curriculum. Zowel het management als docenten merkten dat de curricula niet toekomstbestendig waren om mee te bewegen met de ontwikkelingen in de samenleving. Samen met de werkveldadviescommissies (WAC) en in strategische samenwerking met de lectoraten Duurzaam Financieel Management en Duurzaam Coöperatief Ondernemen is deze herontwikkeling ingezet.

In het onderwijs binnen het instituut FEM speelt de Innovatiewerkplaats een belangrijke rol. De Innovatiewerkplaats is:

"een leergemeenschap waar studenten, docent-onderzoekers en het beroepenveld elkaar ontmoeten, van elkaar leren en samen werken aan het oplossen van financiële en financieel-economische vraagstukken uit de samenleving. Hier komen onderwijs, onderzoek en de beroepspraktijk bij elkaar in een multidisciplinaire context. Het resultaat: kruisbestuiving en innovatie! Het is de ideale omgeving voor onze studenten om zich te ontwikkelen tot vakkundige, duurzame, internationaal georiënteerde en ondernemende professionals".

De ambitie van het instituut, in de wetenschap dat er veel gebeurt in het toekomstige werkveld van de finance professionals, luidt dan ook *'we leiden zelfsturende, ondernemende finance professionals op met een duurzaam hart en versterken zo het noordelijk werkveld'*. De opleiding Finance & Control vertaalt dit naar *'een ondernemende en professioneel-kritische professional met oog voor duurzaamheid en een hart voor het Groningen MKB'*.

In december 2013 vond de vorige opleidingsbeoordeling plaats. Belangrijke aanbevelingen uit die opleidingsbeoordeling hadden betrekking op: het onderscheidende profiel, de doorontwikkeling van de onderwijsleeromgeving en het verbeteren van het gerealiseerd niveau.

In het rapport worden de drie varianten (voltijd, deeltijd en internationale) behandeld. Daar waar expliciete verschillen zijn geconstateerd tussen de varianten wordt dit apart benoemd. De IF&C-variant is gestart in september 2018 en bevond zich ten tijde van de audit in studiejaar 2.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

In lijn met de visie van Hanzehogeschool en van het instituut Financieel Economisch Management (FEM) leidt de opleiding bachelor finance professionals op met een Groningse signatuur. Deze bachelor financial is een ondernemende en professioneel-kritische professional met oog voor duurzaamheid en een hart voor het Groningse MKB. De opleiding is praktijkgericht waarbij ethisch handelen centraal staat en studenten zich vooral bezighouden met MKB-vraagstukken.

In verband met deze praktijkgerichtheid sluit de opleiding aan bij de Noordelijke Innovatieagenda (NIA) en consulteert ze regelmatig haar werkveldadviescommissie (WAC) over de kennis, vaardigheden en houding die in het werkveld nodig zijn. Daarnaast denken de leden actief mee over de eindkwalificaties. Via evaluaties van stage- en afstudeerbedrijven en docenten die tevens actief zijn in de praktijk haalt de opleiding veel informatie op uit het werkveld.

Met behulp van de lectoraten Duurzaam Coöperatief Ondernemen en Duurzaam Financieel Management is de opleiding continu aangesloten op de meest actuele ontwikkelingen in het werkveld en weet ze met welke eindkwalificaties de studenten het best acteren in het beroepenveld. Via onderzoeksprojecten van docent-onderzoekers en studenten vinden nieuwe inzichten op het gebied van duurzaamheid en ondernemerschap hun weg terug in het curriculum.

Het panel leest in de Zelfevaluatie dat het werkveld vraagt om een professional die zich bewust is van zijn internationale omgeving. Hierbij is het belang van internationale focus in de financiële sector groot omdat mondiale trends invloed hebben op het werk. De hbo-bachelor student Finance & Control van Hanzehogeschool moet dus de financiële wereldmarkt kennen, het Engels beheersen en vertrouwd zijn met de internationale wet- en regelgeving. Om haar studenten optimale kansen te bieden op de internationale arbeidsmarkt biedt het instituut FEM vanaf september 2018 de Engelstalige opleiding International Finance & Control (IF&C) aan. Ook constateert het panel dat de opleiding op een pragmatische wijze bezig is met de ontwikkelingen rond Fintech. Dit vindt het panel een goede ontwikkeling.

De opleiding borgt het niveau, de inhoud en de oriëntatie van haar beoogde leerresultaten door het gebruik van het landelijke opleidingsprofiel (2016). Het eindniveau van een hbo-afgestudeerde is het hbo-niveau (niveau 6 van het Europees Kwalificatieraamwerk) en sluit aan op de Dublin-descriptoren. Dit landelijk opleidingsprofiel is afgestemd met het werkveld.

In het landelijke beroepsprofiel staan de volgende beroepstaken centraal: i) accounting, ii) finance, iii) management information systems, iv) strategic management, v) operations management en vi) internal control. Daarnaast bekwamen de F&C'ers zich, conform de HBO-

standaard, in: i) economics, ii) organisational behaviour, iii) quantitative techniques, iv) marketing en v) business law and ethics.

Op landelijk niveau wordt nog het onderscheid gemaakt op twee hoofdrollen of vakgebieden:

- Financial controller: legt gebeurtenissen financieel vast, richt administratieve organisatie en databanken in en rapporteert op basis hiervan aan het management;
- Business controller: adviseert het management vanuit bedrijfseconomisch perspectief en draagt proactief bij aan toekomstgerichte besluitvorming.

Binnen deze twee vakgebieden vervult de finance professional de volgende rollen:

- Strategic partner (externe omgeving in kaart brengen, kansen en risico's inschatten);
- Responsieve controller (financiële consequenties uitwerken in scenario's);
- Manager business intelligence (processen inrichten, data vertalen naar stuurinformatie);
- Risk controller (governance, risk management compliance);
- Behavioural controller (bijdragen aan integer functioneren van de organisatie);
- Duurzaamheidscontroller (duurzaamheid naar prestatie-indicatoren vertalen, integrated reporting).

Het landelijk opleidingsoverleg F&C (LOOFC) definieert hierop het landelijk opleidingsprofiel, bestaand uit de volgende onderdelen:

1. Strategic management;
2. Performance management;
3. Governance, risk, compliance;
4. Finance, operations en reporting;
5. Onderzoekend vermogen;
6. Professioneel vakmanschap;
7. Verantwoord handelen.

De leeruitkomsten op de eerste vier onderwerpen, afgestemd met het regionale werkveld, uit het opleidingsprofiel van het LOOFC sluiten aan bij het landelijk opleidingsprofiel:

Leeruitkomsten Hanze F&C	
1	De student faciliteert inzicht in de externe omgeving van een organisatie en geeft advies aan het (lijn)management met als doel het nemen van de juiste beslissingen voor een organisatie (<i>Strategic management</i>).
2	De student levert een bijdrage aan het ontwerpen van het management control systeem van een organisatie, gericht op sturing, beheersing en monitoring van een organisatie, , zodanig dat de strategische doelen bereikt worden (<i>Performance management</i>).
3	De student selecteert geschikte analysemethodes gericht op het nemen van de juiste beslissingen voor een organisatie en past deze toe (<i>Performance management</i>).
4	De student adviseert over de inrichting van de informatievoorziening en bedrijfsprocessen gericht op het managen van risico's in een organisatie (<i>Governance, Risk, Compliance</i>).
5	De student adviseert over financiële vraagstukken, rekening houdend met fiscale aspecten en financiële risico's (<i>Finance, Operations en Reporting</i>).
6	De student adviseert over de optimale inrichting van informatievoorziening en bedrijfsprocessen, gericht op de effectiviteit en efficiëntie van een organisatie (<i>Finance, Operations en Reporting</i>).
7	De student stelt externe verantwoordingsoverzichten op en analyseert deze, rekening houdend met richtlijnen en wet- en regelgeving (<i>Finance, Operations en Reporting</i>).

Door het uitwerken van het onderzoekend vermogen, de ondernemende houding en professioneel vakmanschap in de vorm van 7 FEM-brede leeruitkomsten ontstaat *De Groningse kleur*:

1. De student handelt binnen een interculturele context. Hij herkent en erkent (in een internationale context) verschillende denk- en/of wereldbeelden.

2. De student toont onderzoekend vermogen als professionele financiële beroepsbeoefenaar waarbij zelfstandige oplossingen/ keuzes worden verantwoord met een overstijgende en objectieve blik op praktijkvragen.
3. De student demonstreert ICT-geletterdheid/ ICT-vaardigheden in een brede financieel economische context.
4. De student demonstreert persoonlijk leiderschap en een professioneel kritische houding bij het handelen binnen de werksituatie rekening houdend met verschillende belangen.
5. Hij handelt volgens beroepscode's en ethisch en maatschappelijke (duurzame) normen en waarden.
6. De student toont op grond van specifieke vaardigheden en kennis een professioneel ondernemende houding.
7. De student werkt samen in een multi- en interdisciplinaire context gericht op kwaliteitsverbetering van het eindresultaat.
8. De student communiceert zowel mondeling als schriftelijk in het Nederlands (F4) en Engels (B2). De communicatie is gericht op advies en professionele meningsvorming.

De *International track* International Finance & Control loopt vanaf september 2018. De leeruitkomsten van deze variant zijn hetzelfde als die hierboven genoemd. Het onderwijs is echter ingericht met een specifieke Engelstalige en internationale focus. Dit komt onder andere terug in: studentenpopulatie en groepsamenstelling, leeromgeving, stage/study abroad en de focus op de internationale kant van de vakgebieden/vaardigheden en werkveld/beroepspraktijk.

Weging en Oordeel

Voldoet.

De opleiding heeft een heldere visie op het beroep die haar onderscheidt van vergelijkbare opleidingen en vertaalt deze visie naar haar beoogde leerresultaten inclusief *Groningse Kleur*. Hierin komen ook de heldere visie op internationalisering en onderzoek terug. De international track IF&C biedt de opleiding nog meer kansen op het gebied van internationalisering. De diverse visies, de validering en actualisering van het profiel zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Groningse beroepenveld. Het panel constateert ook dat de opleiding op een pragmatische, goede wijze bezig is met de ontwikkelingen rond Financiële technologie (Fintech).

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Programma

In het *curriculumoverzicht* neemt het panel het totale programma waar van de voltijdopleiding. De *competentiematrix* toont in welk blok studenten werken aan bepaalde leeruitkomsten. Het eerste jaar van de voltijdbachelor is hetzelfde als dat van studenten Finance, Tax and Advice en Accountancy. De deeltijdopleidingen F&C en IF&C kennen een eigen propedeuse.

De deeltijdopleiding F&C biedt FEM modulair aan. Dit betekent dat ze werkt met vier basismodules, thematisch georganiseerd, van 30EC. Deze kunnen onafhankelijk van elkaar gevolgd worden. In de basismodules geeft de opleiding onderwijs op niveau 1 en 2. Na deze basismodules biedt de opleiding vier *advanced modules* aan: i) advanced Finance & Control, ii) stage, iii) keuzemodule en iv) afstudeermodule.

Het instituut hanteert drie strategische thema's: i) Professionele identiteit, ii) Ondernemende houding en iii) Duurzaamheid. Voor de *Professionele identiteit* probeert de opleiding studenten in een vroegtijdig stadium in aanraking te laten komen met *de buitenwereld*. Zo interviewen en adviseren studenten in jaar 1 onder andere al een kleine ondernemer. In jaar 2 onderzoeken en leren studenten gezamenlijk in de Innovatiewerkplaats (IWP) hoe ze om moeten gaan met nieuwe situaties en hoe zij daarin hun weg moeten kiezen. In jaar 4 brengt de student een advies uit aan een organisatie. De student presenteert zich in een eindassessment als beginnend professional die zicht heeft op zijn eigen huidige en verdere ontwikkeling als financial.

De deeltijdstudenten zijn vanaf dag 1 bezig met het maken van beroepsproducten in hun eigen praktijk. De studenten ontwikkelen hun professionele identiteit tijdens het uitvoeren van de *Action-Learning* opdrachten, stage en afstuderen.

De *Ondernemende houding* komt gestructureerd terug in alle praktijkopdrachten. In zowel blok 1.2 ('De ondernemende professional'), IPW jaar 2, stage jaar 3 en het eindassessment in jaar 4 toetst de opleiding deze houding.

In de deeltijd verweeft de opleiding dit in de *Action-Learning* opdrachten waar studenten zelf een opdracht zoeken en uitvoeren in de eigen organisatie.

De IF&C-studenten interviewen in jaar 1 deeltijdstudenten om informatie te verkrijgen over het werkveld. In jaar 2 komt dit terug in de opdracht die zij uitvoeren voor de Suikerunie (interviews organiseren, presenteren en verdedigen van resultaten).

Het thema *Duurzaamheid* komt vanaf blok 1 jaar 1 in diverse gradaties voorbij. Zo leren studenten zich in jaar 1 af te vragen wat 'waarde' is en komen ethische vraagstukken 'het goede doen' terug in de (maatschappelijke) opdrachten.

In jaar 2 en 3 komt het thema *Duurzaamheid* onder andere terug in het vak Management Accounting waarin een gastcollege wordt gegeven over de maatschappelijke kosten- en batenanalyse en in de colleges Engels zijn de studenten bezig met Corporate Social Responsibility. Ook linken diverse afstudeeropdrachten aan de betrokken lectoraten of innovatiewerkplaatsen. Dit zijn bedrijfseconomische opdrachten met een expliciete plek voor het thema *Duurzaamheid*.

Voor IF&C bespreekt de opleiding in de eerste *integrated assignment* gedragscodes van branches en organisaties.

De deeltijdstudenten werken onder andere in de module Business Finance aan een ethisch dilemma. De opleiding schrijft in haar *Zelfevaluatie* dat duurzaamheid structureler terug mag komen in het deeltijdprogramma. Zowel het panel als de op de auditdag gesproken studenten onderschrijven deze mening.

Het didactisch concept is erop gericht dat de student zichzelf verantwoordelijkheid voelt en de leiding neemt voor zijn eigen ontwikkeling. De opleiding activeert de student door te werken aan reflectie en zelfobservatie, door opbouwende feedback en diverse leerstijlen te faciliteren. Met onder andere het gebruik van het model van Kolb (reflecteren, conceptualiseren, en toepassen) komt elke leerstijl aan bod. In lijn met het activerende en ontwikkelingsgerichte onderwijs maakt de opleiding gebruik van *blended learning*. Ze combineert contactonderwijs met online leren en leren in de praktijk. De opleiding gebruikt in een aantal vakken de digitale leeromgeving Edumundo. Hierin oefent en ontvangt de student feedback digitaal.

Bij de ontwikkeling van de deeltijdopleiding is de *flipped classroom* een uitgangspunt geweest bij het ontwikkelen van de modules. De studenten geven in de *Zelfevaluatie* aan dat ze hun tijd zo efficiënt mogelijk willen gebruiken en naar de les komen voor extra uitleg en casusbespreking. De deeltijd hanteert de digitale omgeving van McGraw Hill/Pearson. Dit is een online-methode die studenten op hun eigen niveau uitdaagt en docenten inzicht geeft in het leerproces van de student.

De op de auditdag gesproken studenten gaven aan zeer positief te zijn over het onderwijsconcept. '*Je wordt getriggerd om op allerlei manieren je informatie op te halen en toetsen wat de waarde is van deze informatie.*' Ook het vroegtijdig starten met het *doen van onderzoek* bevalt de studenten, '*zo word je goed voorbereid op het afstuderen*', aldus één van deze studenten.

Binnen de opleiding Finance & Control staat de praktijk centraal. In de IWP's werken studenten in het tweede jaar structureel met de beroepspraktijk aan *real life real time* opdrachten en beantwoorden ze vragen die regionaal en (inter)nationaal leven. In elk blok werken studenten aan een Integrale opdracht. Hierin passen studenten de kennis toe die ze in een blok leren bij het ontwikkelen van een beroepsproduct. In jaar twee vindt dit plaats in de context van een IWP. De IF&C-opleiding kent eenzelfde opzet. In jaar 2 werkt de opleiding alleen met de scrum-methode en werken de studenten in drie blokken aan een *integrated assignment* en in één blok aan een opdracht vanuit de IWP.

Het instituut FEM werkt voornamelijk in het IWP Krachtig MKB. Hieronder vallen meerdere fysieke werkplaatsen, zoals gebiedscoöperatie Westerkwartier, Groeningen en IWP Helpman de Wijert. Ook binnen IWP WIJS zijn veel FEM-studenten actief. Tijdens de auditdag heeft het panel een bezoek gebracht aan de Gebiedscoöperatie Westerkwartier. Hier sprak het panel onder andere met de directeur van de Gebiedscoöperatie Westerkwartier, de lector Duurzaam Coöperatief Ondernemen, de projectleider Gebiedscoöperatie Westerkwartier, de werkplaatsmanager, opdrachtgevers en diverse 2de- en 3de-jaarsstudenten die bezig waren met hun project (vb. de projecten *WIJS* en *Zuid Oost Groningen*). Zowel een inhoudelijke- als een ontwikkelcoach begeleiden de studenten bij de projecten die zij uitvoeren binnen de IWP.

Het panel is zeer onder de indruk van de wijze waarop de opleiding de verbinding tussen onderwijs, onderzoek en werkveld vormgeeft in de IWP. Ook de gesproken studenten en opdrachtgevers (voor de IWP-projecten) zijn vol lof over het IWP-concept en de uitvoering daarvan.

Daarnaast kent de opleiding een aantal vaste partners (vb. Gasunie, ZZP Nederland, UMCG, PostNL en IKEA) die een rol spelen binnen de opleiding. Dit varieert van het geven van workshops, gastcolleges tot het daadwerkelijk uitvoeren van een opdracht bij één van deze partners. Veel van deze partners zijn ook betrokken binnen de Werkveldadviescommissie (WAC). De commissie komt drie keer per jaar bij elkaar en de leden helpen bij de ontwikkeling van het curriculum en leveren casusmateriaal. De op de auditdag gesproken WAC-leden zijn tevreden over de inbreng die zij hebben binnen de opleiding maar zeer zeker ook over het niveau van de studenten. *'Mooi om te zien dat studenten nu al vroegtijdig in de praktijk aan de slag gaan, dit zorgt voor een goede kennisbasis voor verdere professionele ontwikkeling'*, aldus één van de WAC-leden. Het panel constateerde na het auditgesprek met de WAC-leden dat de MKB-component binnen de WAC verstevigd kan worden, passend bij de profilering van de opleiding.

In de 20 weken durende stage ondervinden studenten de praktijk nog meer. In deze stage maken ze zelfstandig beroepsproducten en werken ze bewust aan hun professionele identiteit. In de deeltijdopleiding staat de eigen werkplek van de student centraal. Via bijeenkomsten leren studenten elkaars praktijk kennen en bespreken zij praktijksituaties met elkaar. Studenten werken in duo's om zo het leerproces te versterken door samenwerking en het 'bij elkaar in de keuken kunnen kijken'.

Om de kwaliteit van het programma te borgen zet de opleiding blokenquêtes uit, voert ze panelgesprekken met studenten en evalueren docenten het verzorgde onderwijs. Op basis van deze informatie stelt de blokcoördinator met de verantwoordelijke docent een verbeterplan op dat aan de hand van de door de opleidingsmanager opgestelde ontwikkelopdrachten gerealiseerd wordt. Het panel vindt dit een mooi mechanisme en heeft in diverse auditgesprekken vastgesteld dat het systeem werkt.

Naast bovenstaand mechanisme roert de Opleidingscommissie (OC) zich ook met de kwaliteit van het onderwijs. Uit het document *Advies Opleidingscommissie* blijkt dat de OC onder andere gevraagd en ongevraagd advies uitbrengt aan de Dean en de examencommissie over de Onderwijs- en Examenregeling (OER), voordat deze wordt vastgesteld.

Het panel constateert dat de opleiding de kwaliteitszorg goed op orde heeft. Ze realiseert de diverse beleidsnota's waarbij de OC een belangrijke rol neemt/heeft. *"De opleiding maakt de PDCA-cyclus echt af,"* aldus een van de panelleden. Wel mag de OC zichtbaarder worden binnen de opleiding. Uit het panelgesprek met de studenten blijkt dat lang niet iedere student op de hoogte is van het 'reilen en zeilen' van de OC.

Onderzoek

Recentelijk heeft de opleiding gewerkt aan de verbetering van het onderzoeksgedeelte van de afstudeeropdrachten. Studenten voeren nu in elk leerjaar een deel van een onderzoek uit. Zij werken zo gericht aan hun onderzoekend vermogen. De opleiding beoogt, en de studenten beamen dit, dat *onderzoek* zo geen doel op zich is maar een belangrijke voorwaarde is voor gedegen advies en andere beroepsproducten. Dit blijkt ook uit het document *Visie op onderzoekend vermogen*. Binnen de leerlijn *Onderzoekend vermogen* bouwt de student, onder begeleiding van coaches, vanaf jaar 1 het onderzoekend vermogen op. Van het opstellen van interviewvragen, het uitvoeren van een onderzoeksopdracht, de IWP-opdrachten tot het uitvoeren van een afstudeeropdracht waarbij de student onderzoekend vermogen op niveau 3 aantoot.

Door de cyclische benadering, elk jaar ten minste één onderzoek, toename van de complexiteit, afname begeleiding en het oplopende niveau van toetsing, wordt de student positief geïndoctrineerd met het doen van onderzoek. Na de inleidende module in de propedeuse wordt het onderzoekend vermogen in jaar 2 en 3 ontwikkeld en getoetst terwijl studenten in duo's opdrachten uitvoeren voor de beroepspraktijk. De coaches die deze opdrachten begeleiden leveren maatwerk bij het toelichten van onderzoeksmethoden en -technieken. Mede op basis van de diverse gesprekken en bekeken (onderzoeks)producten constateert het panel dat de opleiding de goede weg is ingeslagen. Een verbeterpunt ziet het panel in het terugvloeien van kennis vanuit het lectoraat Duurzaam Financieel Management in het onderwijs.

Bij de deeltijdopleiding kent elke module *action learning*-opdrachten. Studenten maken een of meer beroepsproducten die passen bij de theorie in die module en die direct van waarde is voor de werkgever. Elke opdracht wordt methodologisch en systematisch aangepakt constateert het panel. In één van de vier basismodules doorlopen de studenten de gehele onderzoekscyclus en leveren ze een beroepsproduct op in de vorm van een onderzoeksrapport. Ook in de andere opdrachten werken ze systematisch en gestructureerd, zodat steeds onderdelen van de onderzoekscyclus naar voren komen. Het panel vindt dit een passende werkwijze maar constateert dat *Onderzoekend Vermogen* nog verder gefinetuned kan worden in de deeltijdvariant.

Internationalisering

Het curriculum bevat diverse elementen waarin *internationalisering* aan bod komt. Zo worden er *Engels* en internationale vakken gedoceerd, buitenlandse activiteiten georganiseerd en internationale literatuur gebruikt. In jaar 1 leren studenten in het vak International Finance and Economics 1 (IFE 1) over wereldhandel en internationale financiële markten. In IFE 2 verdiept de opleiding deze kennis over die financiële markten en gaat ze in op internationaal betalingsverkeer, internationale economische betrekkingen, internationale handelstheorieën en het landenrisico. Ook in de IWP's werken studenten aan internationale opdrachten en veel bedrijven waarmee de opleiding samenwerkt hebben een internationaal karakter. De opleiding stimuleert studenten om in jaar 3 stage te lopen in het buitenland. Ook kunnen ze kiezen voor de minor International Sustainable Entrepreneurship. Hierin werken studenten samen met studenten van universiteiten in Aruba, Rusland en Uganda via Skype. In het studiejaar 2017-2018 bracht ruim 30% van de F&C-studenten drie maanden of meer door in het buitenland.

De deeltijdstudenten besteden binnen de vakken, waaronder IFE 1 en 2, aandacht aan internationale ontwikkelingen. Ook is *Engels* een geïntegreerd onderdeel in het curriculum.

De in september 2018 gestarte variant IF&C toetst de FEM-brede leeruitkomst *Internationalisering* af op niveau 3. In de *Zelfevaluatie* leest het panel dat de eerste lichte studenten bevat uit Congo, Oekraïne, Turkije, Egypte, Ierland en de Verenigde Staten. De studiematerialen zijn internationaal georiënteerd, opdrachten richten zich op internationale casussen en bedrijfsbezoeken vinden plaats bij internationale organisaties. Zo gaan de studenten in jaar 1 langs bij de fabriek van Philips in Drachten en brengen ze een bedrijfsbezoek bij GasTerra in Groningen. In jaar 2 starten de studenten met flexibele opdrachten voor internationale organisaties. De stage in jaar 3 lopen ze buiten Nederland en voor de minor in jaar 4 wordt aangespoord deze in het buitenland te volgen.

Docententeam

Op basis van de voor het panel beschikbaar gestelde *curriculum vitae* concludeert zij dat het docententeam van niveau is. Docenten zijn inhoudelijk en didactisch bekwaam, beschikken bijna allemaal over een mastergraad en zijn Basis Kwalificatie Examinering (BKE)-gekwalficeerd of ermee bezig. Docenten zijn actief op twee van de drie terreinen: i) onderzoek, ii) onderwijs en iii) beroepspraktijk.

Een aantal docenten is werkzaam in de praktijk. Zo werken ze onder andere in een eigen financieel adviesbureau, als coach, als business controller of als trainer. Deze praktijkinbreng waarderen de studenten, bleek uit het panelgesprek. Veel docenten hebben daarnaast een taak als lid van de curriculumcommissie, examencommissie, toetscommissie of toetsingscommissie. Daarnaast zijn er werkgroepen Blended Learning, Ondernemerschap en Digitaal toetsen waardoor alle docenten betrokken zijn bij de verbetering van het onderwijs.

Een aantal docenten levert een bijdrage aan het lectoraatonderzoek. Twee docenten promoveren aan het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen en twee andere docenten voeren hun promotieonderzoek uit naar de relatie tussen management control systemen en de (autonome) motivatie van medewerkers in de langdurige zorg. Ook doet een gepromoveerde docent met een aantal studenten onderzoek bij de Gasunie.

Het panel stelt vast dat de docenten continue bezig zijn met het ontwikkelen en verbeteren van het curriculum en hun eigen professionele functioneren. De opleiding ondersteunt dit door het aanbieden van in-company trainingen (vb. activerend onderwijs en Prowise). Mede dankzij de leergang 'Activerend Opleiden' zijn de docenten vertrouwd met het model van Kolb en passen ze dit toe in hun lessen. Op het gebied van internationalisering worden er voor de Engelse taalvaardigheid cursussen Cambridge Engels aangeboden en is er een Intercultural Learning Lab waar docenten getraind worden in de betekenis van interculturele verschillen voor het onderwijs. Ook vindt er docentuitwisseling plaats met de FEM-partners in Uganda, Rusland en Aruba.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

De opleiding integreert studieloopbaanbegeleiding in het curriculum. Dit betekent dat de student en de Studieloopbaanbegeleider (SLB'er) elkaar regelmatig zien en gericht werken aan de FEM-brede leeruitkomsten. De SLB'er monitort de studievoortgang en de motivatie van studenten om vast te stellen welke studenten meer uitdaging of juist meer zorg nodig hebben. In het panelgesprek met de studenten bleek dat ze de SLB'er waarderen: *'superfijn om een goede SLB'er te hebben. De SLB'er helpt je in jaar 1 de keuze te maken voor één van de drie opleidingen binnen FEM.'* Ook zijn de studenten zeer tevreden over de *tutor*. De *tutor* is een ouderejaars student die, onder begeleiding van een docent, studenten helpt door middel van persoonlijke begeleiding. Hiermee hoopt de opleiding het propedeuserendement verder te verhogen.

Uit de panelgesprekken en het *Zelfevaluatie rapport* zijn geen negatieve opmerkingen boven water gekomen over de opleidingsspecifieke voorzieningen. Blackboard werkt adequaat en er zijn voldoende werkplekken.

Weging en Oordeel

Voldoet.

De inhoud van de diverse programma's (voltijd, deeltijd en de internationale variant) is state-of-the-art, mede door het intensieve gebruik van de Innovatiewerkplaatsen, en anticipeert op ontwikkelingen in de beroepspraktijk. De opleiding hanteert diverse actualiseringsmechanismen (docenten staan vrijwel allen met één been in de beroepspraktijk en gebruiken hun ervaring ter verrijking van het onderwijs). Haar visie op onderzoek heeft de opleiding op grondige wijze vormgegeven. Het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen levert een substantiële inbreng in de onderzoekleerlijn van de opleiding, o.a. doordat docenten deel uitmaken van de kenniskring en hun onderzoekservaring aantoonbaar inbrengen in het curriculum en hun colleges. Winst kan de opleiding behalen door de inbreng van het lectoraat Duurzaam Financieel Management te vergroten. In deeltijdvariant moet de lijn *Onderzoekend Vermogen* nog verder gefinetuned worden. Internationalisering is uitgewerkt, zoals de beoogde leerresultaten veronderstellen.

Het panel vindt de keuze voor de International Finance & Controle (IF&C) variant mooi en is benieuwd hoe deze variant zich de komende jaren verder ontwikkelt, zowel qua inhoud als qua studentenaantallen. De opleiding beschikt over een degelijk opererende Opleidingscommissie (OC) met nadrukkelijke impact op de kwaliteit(sborging) van het curriculum. Wel zou de OC zichtbaarder mogen worden binnen de opleiding. Een bijzonder hoge betrokkenheid van en wisselwerking met het beroepenveld zorgt ervoor dat studenten werken aan/met continu geactualiseerde praktijkcases waarin zowel bedrijven als opdrachtgevers optreden en gerenommeerde gastdocenten met actuele praktijkinbreng langskomen.

Uit een door de opleiding verstrekt overzicht van kwalificaties van het docentencorps blijkt een dekking van deskundigheden die nodig is om het programma te verzorgen. Deze kwalificaties, en met name hun actuele vakkennis en wisselwerking met het werkveld blijken eveneens uit het docentengesprek tijdens de audit. De studenten bevestigen dit en zijn zeer tevreden over de didactische en coachende kwaliteiten van hun docenten. De docenten zijn in groten getale betrokken bij onderzoek en gecommitteerd aan het gehele programma, een goed samenwerkend en lerend team.

De opleidings specifieke faciliteiten zijn van voldoende kwaliteit. Zo werkt Blackboard adequaat en zijn er voldoende werkplekken. De studenten zijn zeer positief over zowel de inzet van de Studieloopbaanbegeleider als de *Tutor*. Het inzetten van tutores vindt het panel een goede, slimme zet. Zowel vanuit didactisch oogpunt als vanwege de inzet van personeel.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Het *Toetsbeleid van het Instituut voor Financieel Economisch Management* voldoet aan de richtlijnen, beschreven in het door het panel bekeken document *HG Toetsbeleid*, van de Hanzehogeschool. In elk toetsplan beschrijft de opleiding hoe en op welk moment ze toetst en of de studenten bepaalde leeruitkomsten beheersen op het juiste niveau.

De leeruitkomsten geven het gewenste niveau van de toets aan en die baseert de opleiding op het competentieniveau 1,2, of 3, corresponderend met de landelijke opleidingsprofielen. Elk toetsplan beschrijft hoe leeruitkomsten, toetsvormen en -instrumenten met elkaar samenhangen en wat de beoordelingscriteria zijn om zo het beheersingsniveau vast te stellen.

In het panelgesprek met de studenten bleek dat zij tevreden zijn over de toetsing. Zo kunnen ze op Blackboard alle informatie, toetsmatrijzen, proeftentamens en beoordelingsformulieren omtrent een studieonderdeel vinden. Ook vinden zij het fijn dat steeds meer toetsen digitaal zijn.

In lijn met het toetsbeleid hanteert de opleiding diverse toetsvormen en toets ze regelmatig integraal. De toetsing sluit zo aan bij het activerende en ontwikkelingsgerichte onderwijs. Het panel constateert, na een steekproef op gemaakte toetsen van de diverse varianten, dat de opleiding toetst met realistische beroepsopdrachten, gebruikmakend van diverse toetsvormen (vb. schriftelijk, vaardigheidsopdrachten en assessments en zowel formatief als summatief). Het vele digitaal toetsen bevordert de kwaliteit en snelheid van het nakijken.

De toetsing van de opleiding is valide en betrouwbaar. Dit bereikt ze door ieder onderwijsblok, in de leeruitkomsten de competenties en het niveau concreet meetbaar te maken, het *vierogenprincipe* toe te passen en regelmatig te kalibreren. Elke groepsopdracht kent een individuele component, dit voorkomt meeliftgedrag.

Kwaliteitsborging

Het management benoemt voor elke onderwijseenheid een toetsverantwoordelijke en een meekijker. De toetsverantwoordelijke is benoemd als examiner en beschikt over een BKE-certificaat. Gezamenlijk zorgen ze voor de definitieve inhoud en vorm van de toets. Ze hanteren hierbij de *'checklist voor meekijkers'* voor toetsing op niveau 3. Bij toetsen op een ander niveau gebruiken ze deze checklist als richtlijn. Docenten zonder BKE kijken toetsen na onder begeleiding van een examiner.

Het instituut FEM kent een instituutsbrede examencommissie. Deze commissie is het orgaan dat op objectieve en deskundige wijze vaststelt of een student voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van een graad. De examencommissie borgt de kwaliteit van de tentamens en examens en wijst examinatoren aan. Zij is dus formeel verantwoordelijk voor de borging van de toetskwaliteit maar mandateert deze taak aan de toetscommissie. Structureel is één lid van de examencommissie ook lid van de toetscommissie. De leden van de examen- en toetscommissie beschikken over een SKE-certificaat.

De toetscommissie beschikt over een checklist waarin de richtlijnen voor goede toetsing zijn vertaald naar een set criteria, gericht op validiteit, betrouwbaarheid en transparantie. Aan de hand van deze checklist screent ze de jaarlijkse steekproef van toetsen. Ook de examencommissie of opleidingsmanager kunnen screeningsverzoeken indienen.

De toetscommissie brengt per kwartaal en per jaar verslag uit van de bevindingen van de toetsscreening. Deze verslagen bespreekt men in het werkoverleg tussen de voorzitter van de examencommissie, de Dean en de voorzitter van de toetscommissie. Ook publiceert ze de verslagen op intranet, constateert het panel. Mede op basis van de bekeken documentatie maar ook door het panelgesprek op de auditdag stelt het panel vast dat zowel de examen- als de toetscommissie goed in positie zijn.

Afstuderen

De afstudeerfase begint voor de student met het zoeken naar een onderzoeksopdracht over een geschikt onderwerp. Voor de start van de afstudeerperiode moet de student beschikken over een voorlopige goedkeuring van de afstudeercoördinator. De coördinator beoordeelt of het onderwerp onderzoekswaardig is en zich leent voor praktijkgericht onderzoek op hbo-niveau. De student moet dan al een indicatie geven van het theoretisch kader en de methodologie. Na de voorlopige goedkeuring schrijft de student, onder begeleiding van de docent-begeleider, het onderzoeksplan welk de student presenteert bij de toetsingscommissie. De toetsingscommissie bewaakt het niveau van de onderzoeksplannen voor de afstudeeropdrachten. Een goed, aanvullend mechanisme naar het oordeel van het panel.

Het resultaat van het onderzoekstraject is een adviesrapport. Een docent-begeleider en een tweede beoordelaar beoordelen het rapport op basis van een nieuw ontwikkeld beoordelingsformulier. Na een positieve beoordeling volgt een mondelinge verantwoording, bestaande uit een presentatie en een gesprek met de twee beoordelaars.

Per september 2020 start de opleiding met het nieuwe afstudeertraject. Hierin wordt professionele identiteit (professionalisering en professionele ontwikkeling) toegevoegd als eindkwalificatie en wordt dit beoordeeld in een eindassessment. Dit assessment komt in plaats van de verantwoording. Ook krijgen studenten de kans af te studeren met een ander beroepsproduct dan het adviesrapport. De extra beoordeling van het onderzoeksplan (go/no go) gebeurt hierin niet meer door de toetsingscommissie maar door een tweede examiner. Die tweede examiner, dankzij scholing en kalibratie zijn de onderzoeksvaardigheden van docenten gestegen, beoordeelt het adviesrapport. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling, zeker het gebruik van het eindassessment. Wel raadt het de opleiding aan goed te monitoren dat het go/no go moment op niveau blijft.

Weging en Oordeel

Voldoet.

Het toetsbeleid wordt door alle docenten consequent en op deskundige wijze ten uitvoer gebracht. De gehanteerde toetsvormen zijn gevarieerd en studenten weten hoe, wanneer en waarop ze getoetst worden. De borging van het systeem gebeurt consequent, proactief en op deskundige wijze door zowel examen- als toetscommissie en leidt tot passende interventies. Alle examinatoren zijn BKE-gecertificeerd en een substantieel deel van de leden van de examencommissie en van de toetscommissie is SKE- gecertificeerd. De examencommissie speelt een belangrijke rol in het samenspel tussen studenten, docenten en managementteam en doet wat ze moet doen.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Voorafgaand aan de auditdag bekeek het panel van vijftien studenten het afstudeerdossier. Twaalf studenten hebben de voltijdvariant gevolgd en drie studenten de deeltijdvariant. Het panel vond deze allen van hbo-bachelorniveau en in lijn met wat de opleiding beoogt.

Mede op basis van het auditgesprek met het werkveld en alumni concludeert het panel dat zij zeer tevreden zijn over de opleiding en het niveau van de studenten die de opleiding aflevert. Stage- en afstudeerplaatsen komen terugkerend jaarlijks beschikbaar en afstudeerders krijgen regelmatig een baan aangeboden bij het bedrijf waar ze afstuderen. In de *Zelfevaluatie* leest het panel dat de alumni meer behoefte hebben gehad aan professionele vaardigheden, internationalisering en ICT-geletterdheid. Het panel constateert dat de opleiding hiervoor wijzigingen heeft doorgevoerd in haar nieuwe curriculum. De op de auditdag gesproken alumni vinden dit een zeer goede ontwikkeling.

Ook de doorstroommogelijkheid naar een Post Bachelor opleiding of universitaire opleiding is goed, aldus de alumni. De alumni geven wel aan dat zij graag nog vaker betrokken willen worden bij het 'reilen en zeilen' van de opleiding.

De IF&C-variant beschikt nog niet over gerealiseerde leerresultaten. In lijn met de andere varianten, de bekeken toetsen, de kwaliteit van het docententeam verwacht het panel dat hierin geen problemen ontstaan.

Weging en Oordeel

Voldoet.

Het auditpanel vindt dat de studenten met de afstudeerproducten laten zien dat zij de beoogde leerresultaten hebben behaald. Het werkveld is te spreken over de kwaliteit en het functioneren van zowel de studenten als de alumni. De alumni vinden dat de opleiding hen zeer adequaat heeft voorbereid op het werkveld. Ook geven ze aan graag meer 'terug te willen geven' aan de opleiding.

De IF&C-variant beschikt nog niet over gerealiseerde leerresultaten. In lijn met de andere varianten, de bekeken toetsen, de kwaliteit van het docententeam verwacht het panel dat hierin geen problemen ontstaan. Het panel beoordeelt standaard 4 dus als *voldoet* voor alle drie de varianten.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel concludeert dat de opleiding beschikt over een mooi, uitdagend en doordracht curriculum. Mede door het gebruik van de Innovatiewerkplaatsen en deskundige docenten/coaches 'dwingt' ze studenten vroegtijdig het veld in te gaan en onderzoek te doen. Ook de rijke relatie met het werkveld, zowel voor het reguliere onderwijs als voor de Innovatiewerkplaatsen, komt de opleiding ten goede. De eerste signalen van de in 2018 gestarte International Finance & Control variant zijn zeer positief. Het panel is benieuwd hoe dit zich verder doorontwikkelt. De samenwerking met het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen toont al zijn meerwaarde voor de opleiding. De samenwerking met het lectoraat Duurzaam Financieel Management kan nog sterker net als het *Onderzoekend Vermogen* binnen de deeltijdvariant.

Een ander punt voor op de verbeteragenda heeft betrekking op de zichtbaarheid van de Opleidingscommissie binnen de opleiding.

Op grond van de beslisregels van de NVAO komt het auditpanel voor zowel de voltijd-, deeltijd-, als de IF&C-variant van de opleiding Finance & Control van Hanzehogeschool Groningen tot 'voldoet' voor alle vier de standaarden.

Het auditpanel komt derhalve voor de opleiding als geheel tot het oordeel 'positief'. Het adviseert de NVAO tot het behoud van de accreditatie van de opleiding.

6. AANBEVELINGEN

Naar aanleiding van de audit volgen hier een aantal beknopte aanbevelingen voor de opleiding Finance & Control:

- Verstevig, in lijn met het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen, de samenwerking met het lectoraat Duurzaam Financieel Management.
- Vergroot de zichtbaarheid van de Opleidingscommissie binnen de opleiding.
- Verstevig de MKB-component in de WAC.
- Onderzoek de mogelijkheid om tutoren ook in te gaan zetten in hogere leerjaren.
- Verstevig de onderzoeksvaardigheden binnen de deeltijdvariant.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen Hanzehogeschool Groningen hbo-bacheloropleiding Finance & Control voltijd, deeltijd en internationaal			
Standaard	Voltijd	Deeltijd	IF&C
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet	Voldoet	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet	Voldoet	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet	Voldoet	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet	Voldoet	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief	Positief	Positief

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling¹ t.b.v. hbo-bacheloropleiding Finance & Control – Hanzehogeschool Groningen – 20 november 2019.

Tijd	Gesprek
8.15 – 8.30	Ontvangst panelleden
8.45 – 9.30	Gesprek opleidingsmanagement
9.45 – 10.45	Het onderwijs van Finance & Control –docenten-
11.00 -11.30	Het onderwijs van Finance & Control –studenten-
11.30 – 12.00	Voorbeelden van karakteristieke projecten uit het onderwijs
12.00 – 12.45	Lunch auditpanel met Werkveld en Alumni
13.15 – 14.00	Kwaliteit van toetsing & borging van het niveau van Finance & Control
14.15 – 16.30	Onderwijsvisie in de praktijk: verbinding onderwijs, onderzoek en werkveld in de Innovatie Werkplaats Gebiedscoöperatie Westerkwartier, Noordhorn. 14.15-14.45: Autorit naar Gebiedscoöperatie Westerkwartier 14.45-15.00: De opzet van de IWP 15.00-16.00: Gesprekken met studenten, docenten, opdrachtgevers en onderzoekers over opdrachten die zijn uitgevoerd in de hoofdfase van de opleiding Finance & Control binnen de Innovatiewerkplaatsen van de Hanzehogeschool. 16.00-16.30: autorit terug naar de Van Olsttoeren
16.30-17.00	De toekomst van de opleiding Finance & Control
17.15 – 17.30	Pending issues
17.30	Terugkoppeling en afsluiting

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het

¹ In verband met de privacywetgeving zijn in het programma uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleiding. Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geleidingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Het auditteam ontving in totaal geen reactie.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De visitatie binnen dit cluster is uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon en NQA waarbij Hobéon twee hogescholen en NQA twee hogescholen heeft beoordeeld. Gedurende het traject hebben de voorzitters van de betrokken kernpanels met elkaar afgestemd over de opzet en de focuspunten van de audits.

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de auditpanels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende beoordelingskader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **positief** indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **positief onder voorwaarden** indien Standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **negatief** indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatie-rapport 'Vernieuwen in Verbinding' – 'We zijn meer dan alleen cijfers'. (november 2019)
- Masterplan curriculumontwikkeling FEM (2014)
- Onderwijsvisie FEM
- Landelijk opleidingsprofiel
- Competentiematrix F&C
- Visie op studieloopbaanbegeleiding
- Stagehandleiding
- Visie op onderzoekend vermogen
- Beleidsplan Internationalisering
- Toetsbeleid van het Instituut FEM
- HG Toetsbeleid
- Afstudeerevaluaties praktijkbegeleiders door onderzoeksbureau LexNova
- HBO-monitor
- Onderzoeksrapport Hanzehogeschool
- Domeinspecifiek referentiekader en de leerresultaten van de opleiding
- Schematisch programmaoverzicht.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - leerresultaten, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van *alle* werkstukken waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid.
- Jaarverslag examencommissie en verslagen opleidingscommissie
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Het panel heeft van vijftien studenten de eindwerken bestudeerd.

Om redenen van privacy zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE IV Panelsamenstelling

Op 22 juli 2019 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding Finance & Control van Hanzehogeschool Groningen, onder het nummer 008619. Deze opleiding behoort tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	HBO Bedrijfseconomie Noord / Oost Nederland
----------------------	---

De secretaris van het auditpanel beschikt over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
R.J.M. (Rob) van der Hoorn MBA	Voorzitter	De heer Van der Hoorn was tot de zomer van 2018 een van de directeurs van de Hobéon Groep en heeft binnen het hoger onderwijs ruime ervaring met audits. Daarnaast heeft hij zich bij Hobéon onder andere bezig gehouden met financieel economische vraagstukken voor hoger onderwijsinstellingen.
J.J. (Joke) Berendsen-de Kruijf MSc BA	Lid	Mevrouw Berendsen is opleidingsmanager Finance & Control, docent bij Hogeschool Utrecht en belastingconsulente bij Adviesgroep Nieuwegein.
ir. M. C.J. van Ooijen RC	Lid	De heer Van Ooijen is Registercontroller en principal consultant bij Fagro Consultancy B.V., docent F&C bij hbo-bacheloropleiding Finance & Control van Avans Hogeschool Den Bosch en (via Fagro) kerndocent Business Control bij de hbo-bacheloropleiding Finance & Control van Zuyd Hogeschool.
G. (Gaby) Teunissen	Studentlid	Mevrouw Teunissen is 3e jaars student Finance & Control aan de Hogeschool Arnhem en Nijmegen

J.D. (Bob) Schakenbos	Secretaris	De heer Schakenbos is NVAO getraind secretaris.
-----------------------	------------	---

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl